

TERÜLETI TERVEZÉssel A TERMÉSZETI KATASTRÓFÁK KOCKÁZATÁNAK CSÖKKENTÉSÉÉRT

Bevezetés*

Az idei dunai árvíz kapcsán, a kormány szintjén is megfogalmazódott az a kérdés, hogy szabad-e közpénzekből többet fordítanunk a természeti katasztrófák megelőzésére, mint a megmenteni kívánt tulajdon értéke? Szabad-e építkezéseket engedélyeznünk ott, ahol előre látjuk a természeti katasztrófa bekövetkezésének magas valószínűségét? Ehhez hasonló kérdésekkel álltunk szemben akkor is, amikor egy-egy dunai vagy balatonparti magaspart csúszásának megelőzésére sok százmillió forintos támfal építéséről kellett döntenünk. Reményeink szerint ezek a kényes kérdések a különböző célú területhasználatok tervezésével (és a törvényi előírások betartásával) elkerülhetők.

Az Országos Területrendezési Tervről szóló törvény célja, hogy meghatározza az ország egyes térségei területhasználatának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére. A törvény második felülvizsgálata befejeződött, a szükségessé vált módosítások parlamenti elfogadása az idei év feladata.

A természeti katasztrófák kockázatának csökkentése szempontjából a legfontosabb módosítások:

- ✓ A jelenleg hatályos szabályozás szerint a **nagyvízi meder kiemelt térségi és megyei övezetként** került kijelölésre, mert korábban nem állt rendelkezésre digitális országos adatbázis az övezet kijelöléséhez. Mivel az árvízveszélyes térségek beépítésének korlátozása nemzetgazdasági, vagyon- és életvédelmi szempontból egyaránt fontos országos érdek, ezért indokolt az érintett területek *országos övezetként* való lehatárolása.
- ✓ A **Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló szükségtározók országos övezetként** történő kijelölésének célja, hogy az árvízi védekezés hosszú távú biztosításához szükséges területek a vízkárelhárítás részére rendelkezésre álljanak.
- ✓ A **földtani veszélyforrás területe** továbbra is *kiemelt térségi és megyei övezet*. A jelenlegi szabályozás szerint ide tartoznak a lejtős tömegmozgásokkal, egyéb kedvezőtlen mérnökgeológiai adottságokkal és építésföldtani kockázatokkal jellemezhető, valamint a magas természetes háttérsugárzással, az emberi tevékenység hatására jelentkező vagy felerősödő kedvezőtlen földtani folyamatokkal és a vízjárással összefüggő földtani veszélyek által érintett területek.

Nem a mai nap témája, de szakmánkat meghatározó módon érinti: a bányászatot a törvény korlátozza számos övezetben (országos ökológiai hálózat, kiváló termőhelyi adottságú szántóterület, kiváló termőhelyi adottságú erdőterület, tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület, világörökség és világörökségi várományos terület, országos vízminőség-védelmi terület). Ezekben a helyeken, általában, bányászati tevékenységet csak a kivettség tárgya szerinti hatáskörrel rendelkező hatóság hozzájárulásával, az általa előírt feltételek megtartásával szabad folytatni. Az illetékes hatóság ezt a hozzájárulást gyakran nem adja meg, vagy a bányászatot ellehetetlenítő feltételekhez köti. Ez a nemzetgazdaságot is kedvezőtlenül érinti, ezekben az övezetekben az ásvány-vagyonnak, mint nemzeti vagyonnak hasznosítási lehetősége erősen korlátozott. A törvény azonban lehetőséget biztosít **ásványi nyersanyag-vagyon terület** kijelölésére azokon a helyeken, ahol az állam kizárólagos tulajdonát képező, kutatással lehatárolt, de bányatelekkel le nem fedett, nyilvántartott ásványi nyersanyag-vagyon (szénhidrogének, fémek, lignit és barnakőszén, ásványbányászati és építőipari nyersanyagok) területei találhatóak. Kérdés: az ásvány-vagyonunk hasznosítása érdekében a szakma milyen mértékben tud élni ezzel a lehetőséggel; biztosítja-e az ásványi nyersanyag-vagyon terület kijelöléséhez szükséges ismereteket?

* A bevezetőt a www.tervpont.hu/vezercikkek/folyamatban címen található írások alapján Rezessy Géza állította össze. Az országgyűlés elé kerülő törvényjavaslatot Magó Erzsébet, a Belügyminisztérium osztályvezetője előadás keretében ismerteti.

**Az Országos Területrendezési
Tervről szóló 2003. évi XXVI.
törvény (OTrT) 2013. évi
felülvizsgálatának módosítási
javaslatai**

2013. szeptember 18.

(az előadás PDF formában letölthető a honlapról)

Kisgyörgy Sándor

Környezetvédelmi és vízgazdálkodási tanácsadó, Környezetvédelmi Szakértői Iroda Kft.

Stratégiaaváltás előtt az árvízvédelem

A magyar árvízvédelem százötven éve jobbra sikeresen védi az embereket és a területhasználatokat az árvizektől. Az utóbbi hatvan évben az árvízi biztonságért való felelősséget magára vállalta az Állam, majd egy részét az utóbbi huszonöt évben áttolta az önkormányzatokra. Az árvízi károkért való egyéni részleges felelősség kérdésének felvetésétől mind a szakma, mind a politika óvakodik. Az EU elfogadta a 2007/60/EK Irányelvet az árvízi kockázatok értékeléséről és kezeléséről. Az irányelv az árvizeket természeti jelenségnek tekinti, amelynek veszélyét lehet csökkenteni, de teljesen megszüntetésére nem vagyunk képesek, azzal együtt kell élni. Jelentősen kiegészíti az árvizek megelőzésének eszközszerét és a feladatokat megosztja az érintettek között. Előtérbe helyezi a védett értékek és a védelmi ráfordítások egymáshoz való viszonyának vizsgálatát. Megtörtént az irányelv beillesztése a hazai jogrendbe, elkészült az előzetes kockázatbecslés, és megkezdődött az árvízi kockázatkezelési stratégiai tervek kidolgozása. Az árvízi kockázatok kezelésének alapelveit szakpolitikai stratégia keretei között tervezzük a Kormány és a Parlament elé terjeszteni. Az előadás ezen elvek meghatározásával kapcsolatos dilemmákra igyekszik kitérni.

Prakfalvi Péter

bányafelügyeleti főmérnök, geológusmérnök, Magyar Bányászati és Földtani Hivatal

Füsi Balázs

tudományos munkatárs, Magyar Földtani és Geofizikai Intézet

A felszínmozgások nyilvántartásának történeti áttekintése.

Modern távérzékelési és in-situ módszerek komplex alkalmazása a felszínmozgások detektálására, megfigyelésére és térképezésére.

A Központ Földtani Hivatal irányításával a Magyar Állami Földtani Intézet Területi Szolgálatok kezdtek meg az 1970-es években Magyarország felszínmozgásos területeinek a felmérését, bevonva a különböző földtani szervezeteket is (FTV, MFT, Egyetemek stb.). A tényleges terepi feldolgozásokat megelőzően kidolgozásra kerültek a kataszteri adatlapok és a feldolgozás-felvételezés módszertana. Az előadás kitér a kataszterezés utáni, több fázisban felépített, egymásra épülő részletes felvételezésre is. Napjainkban is ezek a kataszteri lapok adják a bázisát azoknak a terület lehatárolásoknak, amelyeken belül érvényesíteni kell az építésföldtani korlátozó tényezőket az építésügyi eljárások során. Nemzetközi együttműködés keretében (DORIS EU FP7 projekt) kísérjük meg a felszínmozgásokat, mint összetett jelenségeket hagyományos és innovatív, távérzékelési és in-situ módszerek komplex alkalmazásával az eddigieknél nagyobb időbeli és térbeli felbontással feltárni. Munkánk célja pontosabbá tenni a felszínmozgások detektálását, térképezését, megfigyelését és lehetőség szerint az előrejelzését is. Az előadás során bemutatásra kerülnek a hazai, partfalmozgásokkal érintett mintaterületeken (Kulcs-Rácalmás-Táborállás, Dunaszekcső) tesztelt módszerek (műholdas radarinterferometria (InSAR), földi radarinterferometria (GPRI), LIDAR, geoelektromos anizotrópia vizsgálatok, stb.) és azok alkalmazhatósági köre, valamint az eddig elért eredmények.

Koloszár László - Maigut Vera - Marsi István - Vatai József

Magyar Földtani és Geofizikai Intézet

Felszínmozgásos folyamatok földtani, térinformatikai értékelése (Balatoni magaspартok)

A különböző felszínmozgásos folyamatok, jelenségek távérzékelési módszerekkel nagyon jól megfigyelhetők. A Balaton környéki magaspартok térségében többféle felszínmozgásos folyamat megfigyelhető. A távérzékelési és a klasszikus geológiai módszerek együttes alkalmazását, értékelését a térinformatika lehetőségei kitágítják. Az alkalmazott módszer jelentős segítséget adhat a megelőzésben, a települések építési-szabályozási terveinek kialakításában is.